

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
práce a sociálních věcí

Ministerstvo
zdravotnictví

Zdravotní stav příjemců příspěvku na péči: analýza komorbidit na základě propojených administrativních dat

Mgr. Benjamin Petruželka PhD., Mgr. Ing. Milena Bošková, Mgr. Kryštof Hanzlík

20. 5. 2026 v Jihlavě

55. Konference České demografické společnosti

Financováno z projektu Zpracování sociálních a zdravotních dat pro využití v praxi – SZ DATA,
reg. číslo: CZ.03.02.02/00/22_004/0004598 z Operačního programu Zaměstnanost plus.

O projektu Zpracování sociálních a zdravotních dat pro využití v praxi – SZ DATA

Kontext a výzvy

Česká republika čelí demografickým změnám: **stárnutí populace**, proměna domácností, rostoucí nároky na péči.

Sociální a zdravotní služby jsou **úzce propojené**, ale dosud fungují odděleně.

Chybí **integrováný přístup**, koordinace a sdílení dat mezi resorty.

Projekt SZ DATA (2024–2027) Společný projekt MPSV a MZ (partner projektu ÚZIS) pro **výměnu, zpracování a sdílení dat**.

Vytvoření **meziresortního metodického centra**, pilotní analýzy (např. dlouhodobá péče, invalidita, paliativní péče).

Další cíle projektu

Vytvořit **moderní systém pro sledování a vyhodnocování dat** ze sociální a zdravotní oblasti.

Podpořit **strategické plánování, meziresortní spolupráci a efektivní rozhodování** na základě dat.

Realizace

Realizátor: Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

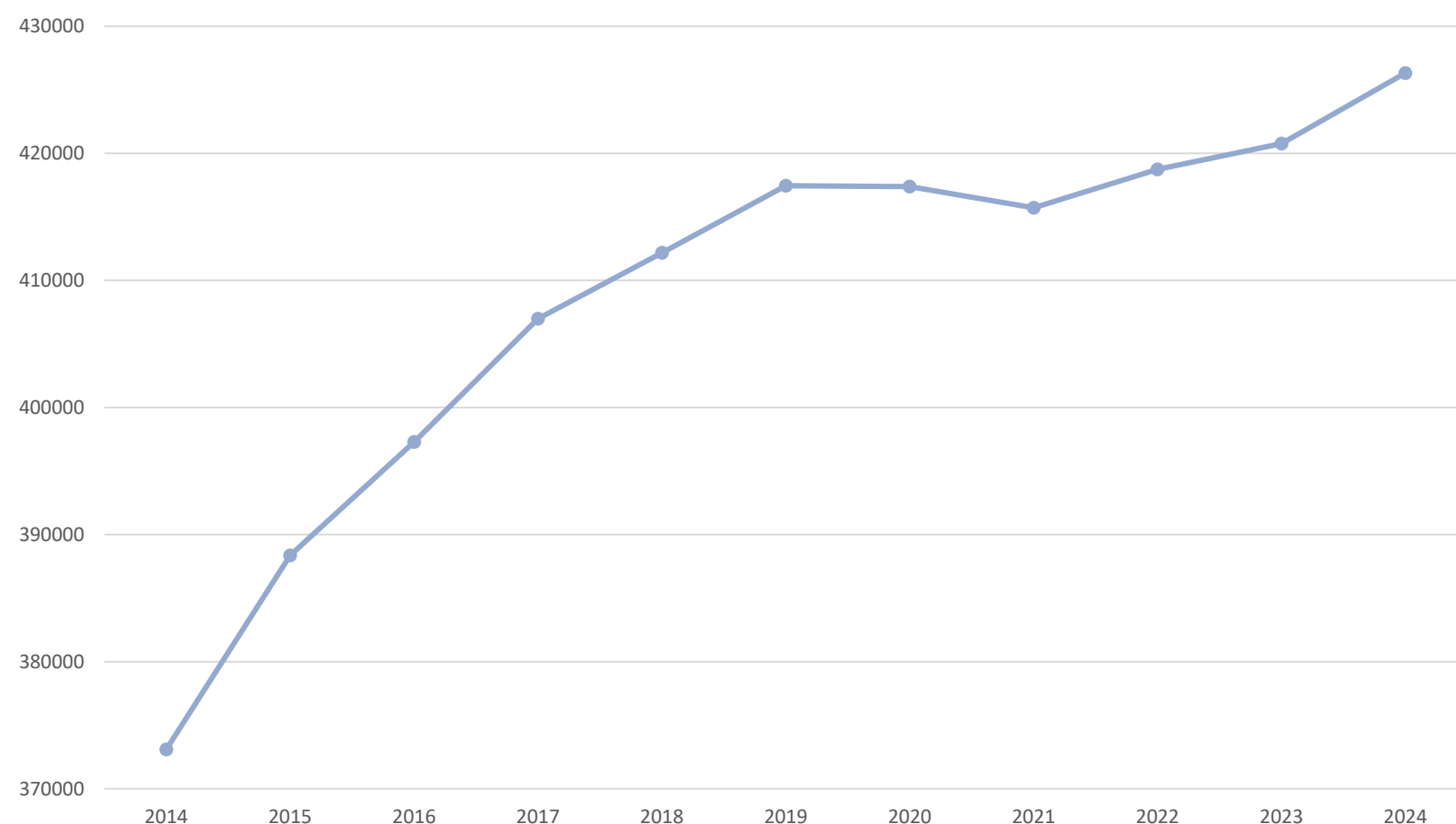
Partner: Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR

Období realizace: 1. 7. 2024 – 31. 12. 2027

Webové stránky: [SZ DATA | MPSV](#)

Příspěvek na péči a demografický vývoj v České republice

Sociálně-zdravotní pomezí

- Spolupráce Úřadu práce ČR, Institutu posuzování zdravotního stavu ČSSZ, lékařů, pobytových zdravotnických zařízení, služeb sociální péče a dalších poskytovatelů pomoci
- Klinická a epidemiologická data, data o stupni závislosti a stupni invalidity, data o poskytované péči a čerpané podpoře

Demografický vývoj

- Nárůst zastoupení věkových skupin 65+ let a nemocnosti v souvislosti s chorobami vyššího věku a seniorů,
- Změna struktury nemocnosti – přibývá chronických a degenerativních onemocnění
- Očekávaný nárůst nákladů na péči a zátěže pro systém sociální péče a jedince poskytující domácí péči

Analýza příspěvků na péči z hlediska zdravotního stavu a komorbidit

- Analýza vychází z propojených administrativních dat Ministerstva práce a sociálních věcí a zdravotnických registrů Ústavu zdravotnických informací a statistiky ČR (ÚZIS ČR).
- Propojení dat proběhlo v prostředí ÚZIS ČR a následně byla anonymizovaná datová sada poskytnuta MPSV k analytickému zpracování.
- Tato datová základna umožňuje vůbec poprvé komplexně popsat zdravotní stav osob pobírajících příspěvek na péči, a to zejména z hlediska výskytu hlavních diagnóz a komorbidit.
- Jedná se o datový soubor za roky 2014 až 2024.

Cíl analýzy

- Data MPSV a ÚZIS ČR propojená v rámci ÚZIS ČR a posléze v anonymizované formě poskytnuta MPSV
- První analýzy toho, jak vypadá zdravotní stav osob pobírajících příspěvek na péči
- První analýzy takovýchto dat v rámci MPSV – obtíže v nastavení prostředí vhodného pro analýzu (procesy, výpočet výkon apod.)
- Tvorba přehledového dashboardu

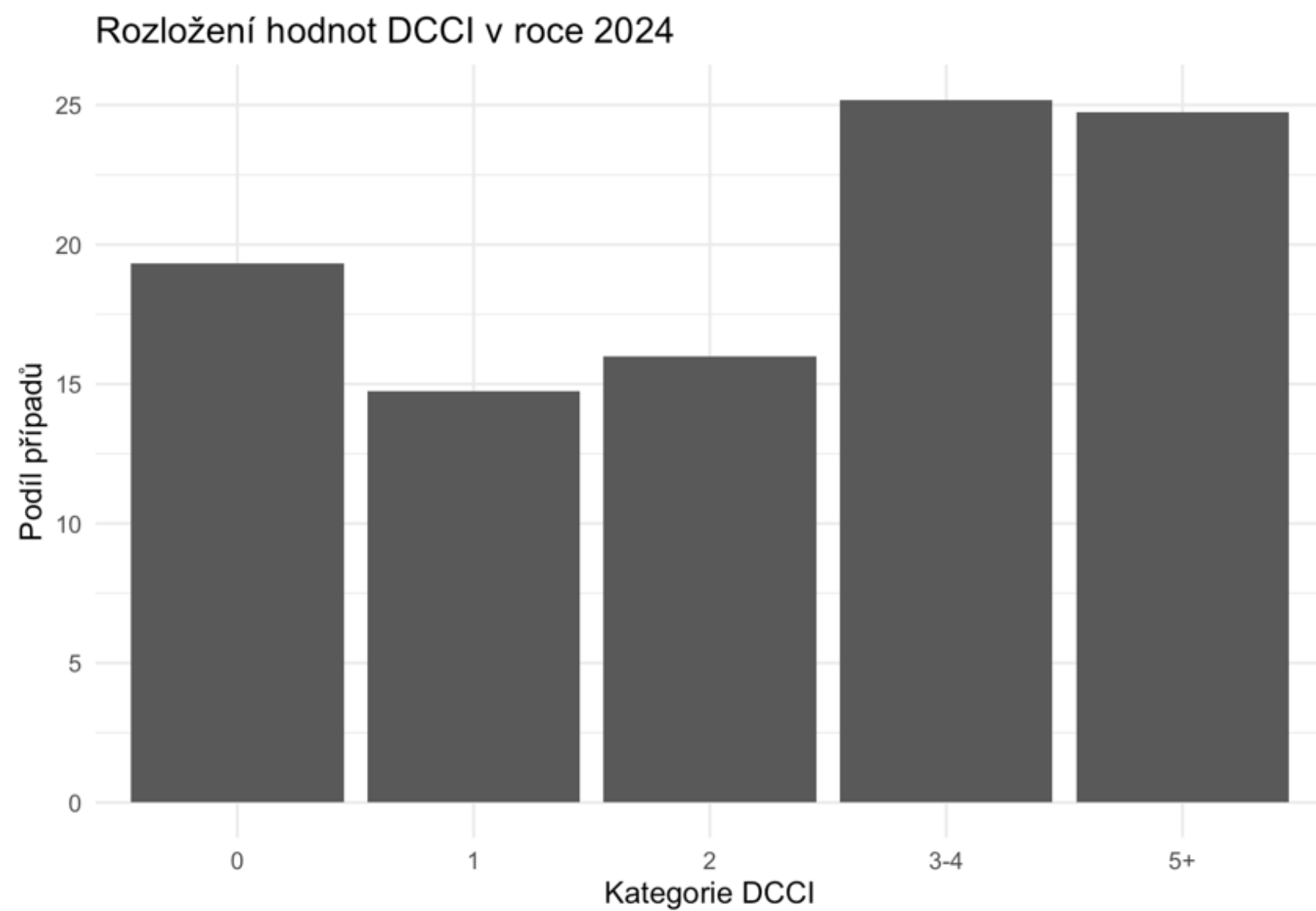

Měřítko zdravotního stavu pro první analýzu

- DCCI = Deyova modifikace indexu komorbidit dle Charlsonové
- 5letá historie poskytnuté lékařské péče
- Zaznamenaný výskyt vybraných závažných onemocnění je bodově ohodnocen a následným součtem bodů je určeno skóre pro každou osobu.
- Vybraná onemocnění včetně bodů:
- Infarkt myokardu (1), srdeční selhání (1), cévní onemocnění (1), cévní nemoci mozku (1), demence (1), chronické plicní onemocnění (1), onemocnění pojivových tkání (1), vředové onemocnění (1), mírné (1) / středně závažné nebo vážné onemocnění jater (3), diabetes mellitus bez (1) / s chronickými komplikacemi (2), hemiplegie/paraplegie (2), onemocnění ledvin (2), nádorové onemocnění bez (2) / s metastázemi (6).
- Příklad: Osoba, u které se v předchozích 5 letech vyskytl infarkt myokardu a zároveň trpí nekomplikovaným diabetem, bude mít hodnotu DCCI = 2 (1 bod + 1 bod).

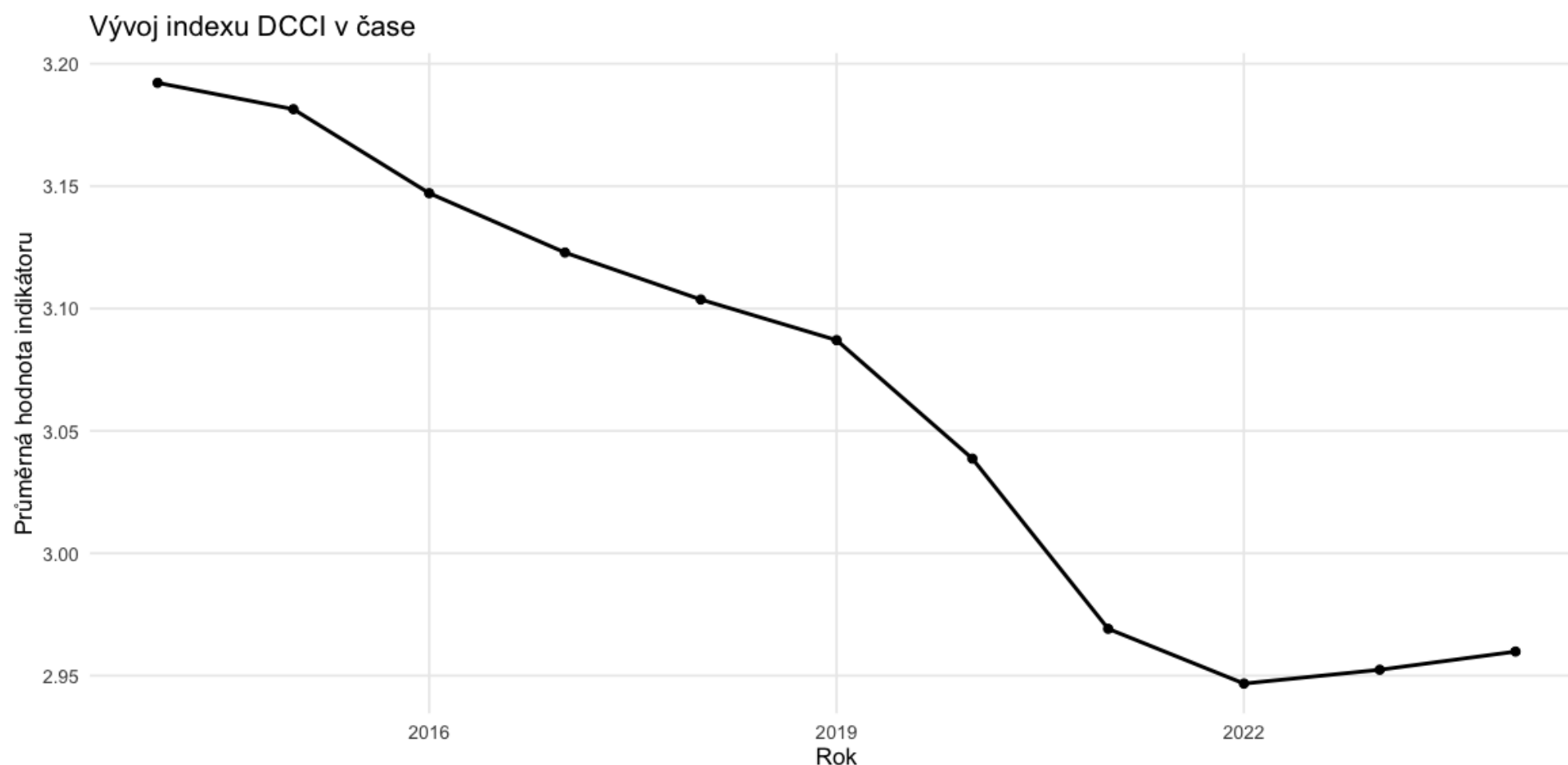
Jaký je zdravotní stav osob pobírajících příspěvek na péči?

Graf: Hodnota
DCCI v roce 2024

Vývoj indexu DCCI v čase

Průměrná hodnota se snižuje (i když rozdíl není tak velký), soubor je čím dál více homogenní (směrodatná odchylka se snižuje)

Rozdělení populace podle kategorií DCCI

Rozdělení populace podle kategorií DCCI v jednotlivých letech (v %)

DCCI_cat	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Změna: 2014- 2024
0	18.3	18.1	18.1	18.1	18.1	18.2	18.6	19.1	19.3	19.4	19.3	1.0
1	13.3	13.4	13.7	13.8	14.0	14.1	14.3	14.6	14.7	14.7	14.8	1.4
2	15.2	15.3	15.6	15.7	15.8	15.9	16.0	16.3	16.3	16.1	16.0	0.8
3-4	25.1	25.2	25.3	25.5	25.5	25.4	25.4	25.3	25.3	25.3	25.2	0.1
5+	28.1	27.9	27.4	27.0	26.6	26.4	25.7	24.8	24.4	24.5	24.7	-3.4

Rozdělení populace podle kategorií DCCI v jednotlivých letech (Abs.)

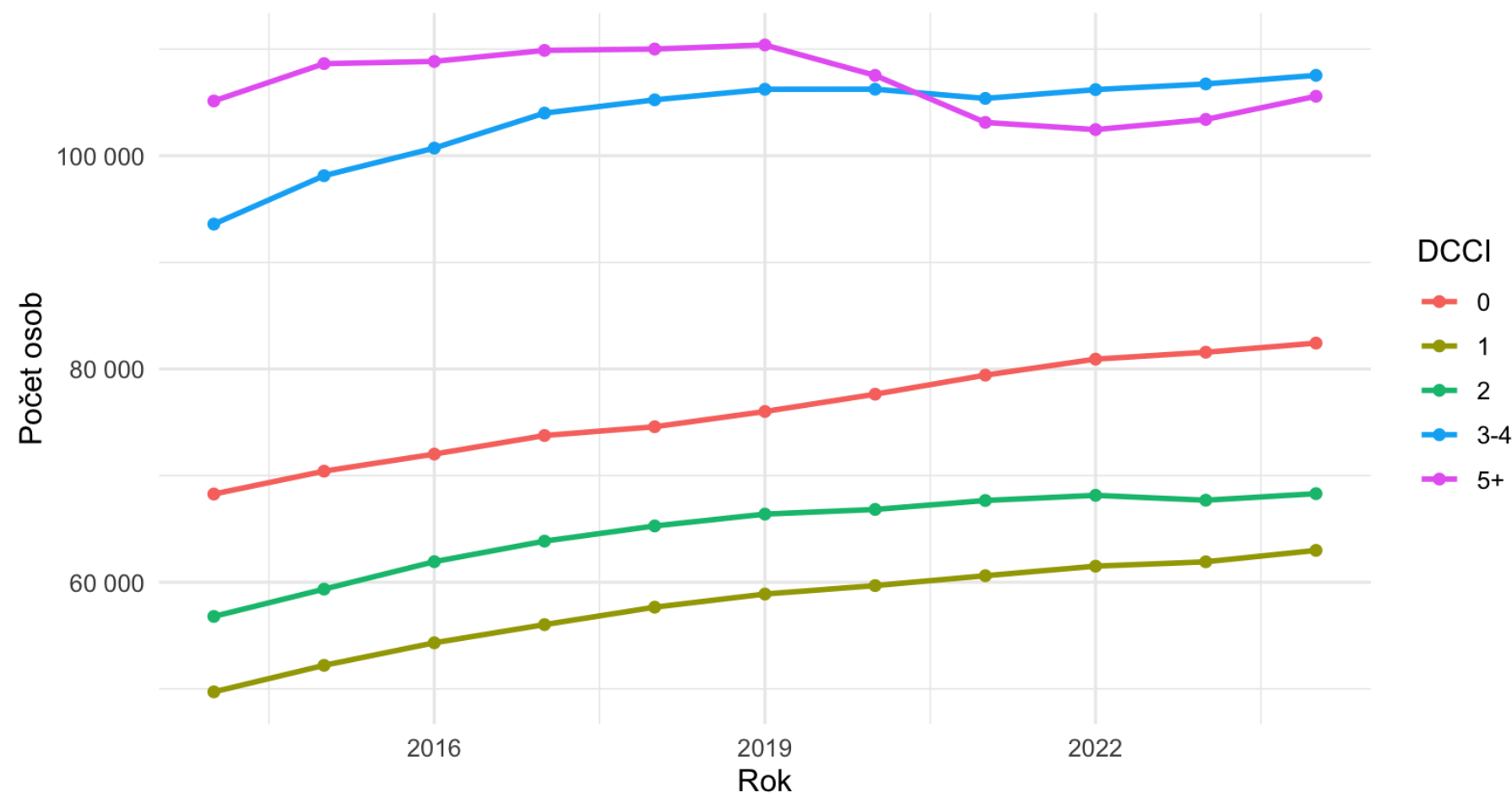
DCCI_cat	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	Změna: 2014- 2024
0	68,271	70,416	72,017	73,760	74,582	76,012	77,634	79,422	80,924	81,570	82,427	14,156
1	49,719	52,205	54,320	56,025	57,659	58,892	59,683	60,610	61,506	61,917	62,987	13,268
2	56,793	59,353	61,928	63,855	65,278	66,389	66,825	67,666	68,150	67,691	68,306	11,513
3-4	93,589	98,128	100,715	103,997	105,242	106,232	106,238	105,375	106,200	106,731	107,536	13,947
5+	105,134	108,635	108,843	109,878	110,006	110,389	107,534	103,124	102,450	103,404	105,575	441

Z hlediska relativní změny (prc. bodů) se stav zlepšuje, nicméně absolutně se zvětšily skupiny s lepším stavem

Vývoj počtu osob v kategoriích DCCI

Vývoj počtu osob v jednotlivých kategoriích DCCI (Abs.)

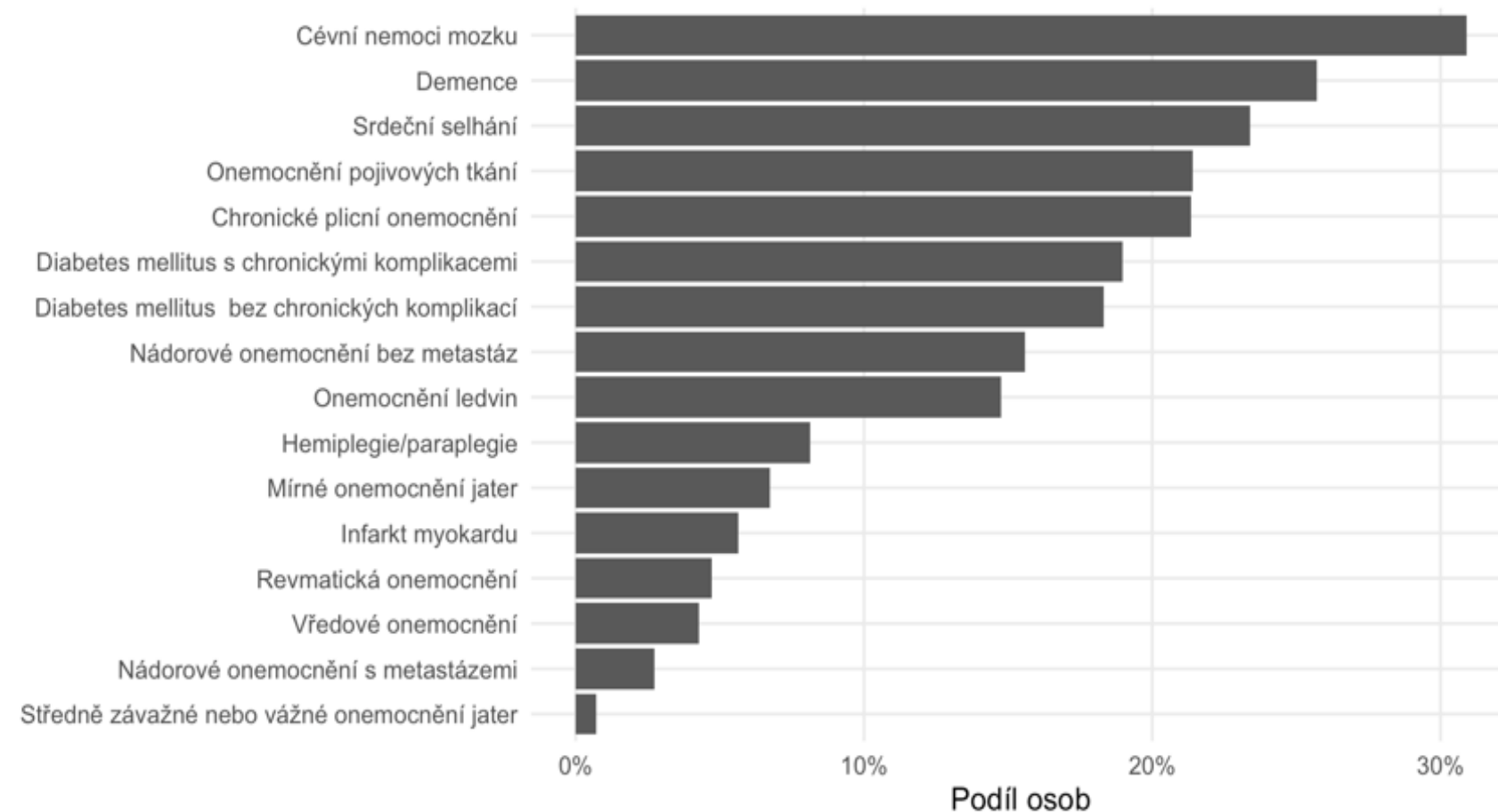

Zde je patrný vliv
pandemie COVID-19,
změnil trend zejména
ve skupině 5+

Jednotlivé kategorie DCCL v populaci osob pobírajících PnP

Podíl osob dle jednotlivých složek DCCL v roce 2024

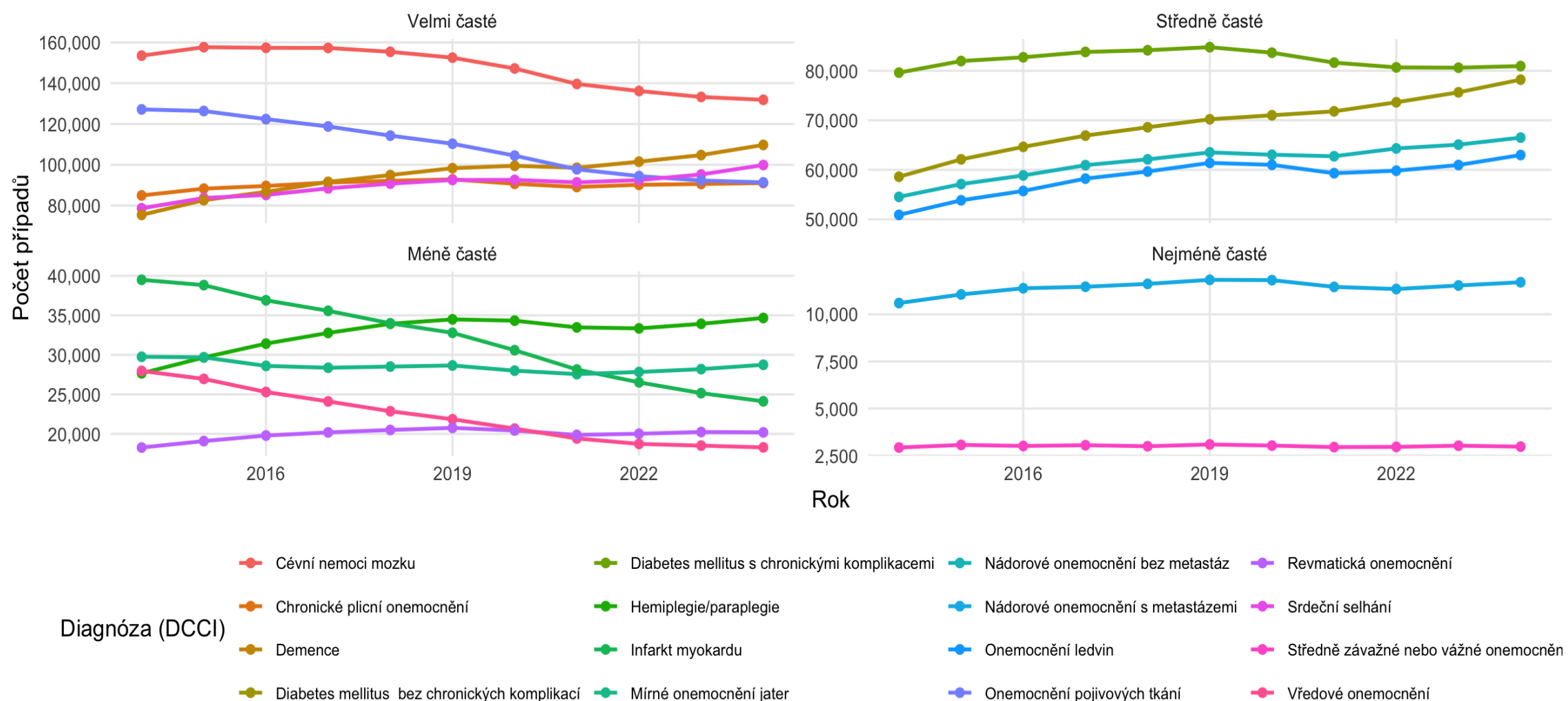

Výsledky ukazují, že zdravotní zátěž této populace je tvořena především chronickými kardiovaskulárními a neurologickými onemocněními, která významně přispívají k celkové míře komorbidity.

Případy DCCI diagnóz podle roku a míry výskytu

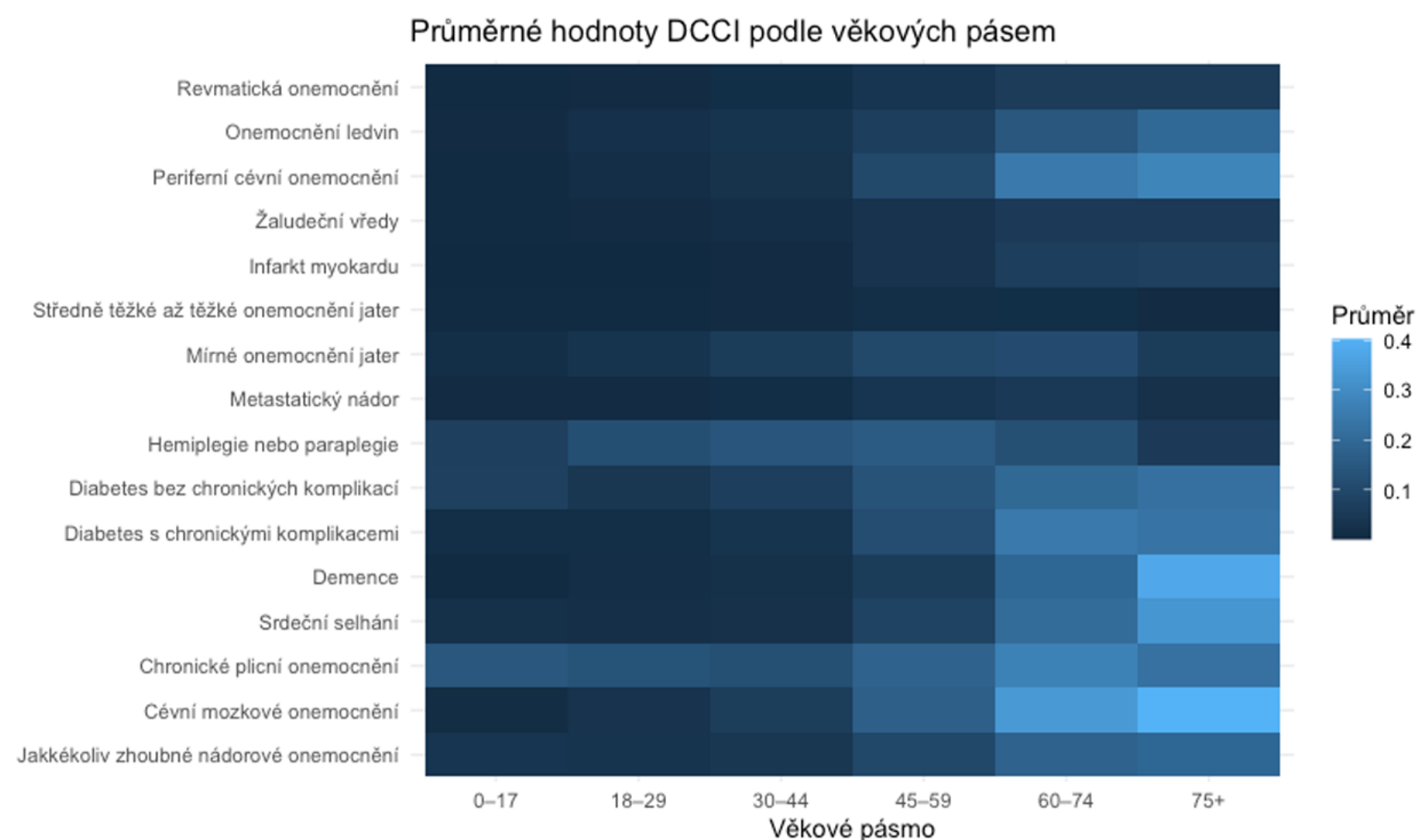
Vývoj počtu případů DCCI diagnóz podle roku a velikosti výskytu

- Největší míra nárůstu u demence, diabetu bez komplikací, nádoru bez metastázy a srdeční selhání
- Méně častá onemocnění jsou relativně stabilní
- Poklesy jsou patrné u cévního mozkového onemocnění, infarktu, žaludečních vředů a periferního cévního onemocnění

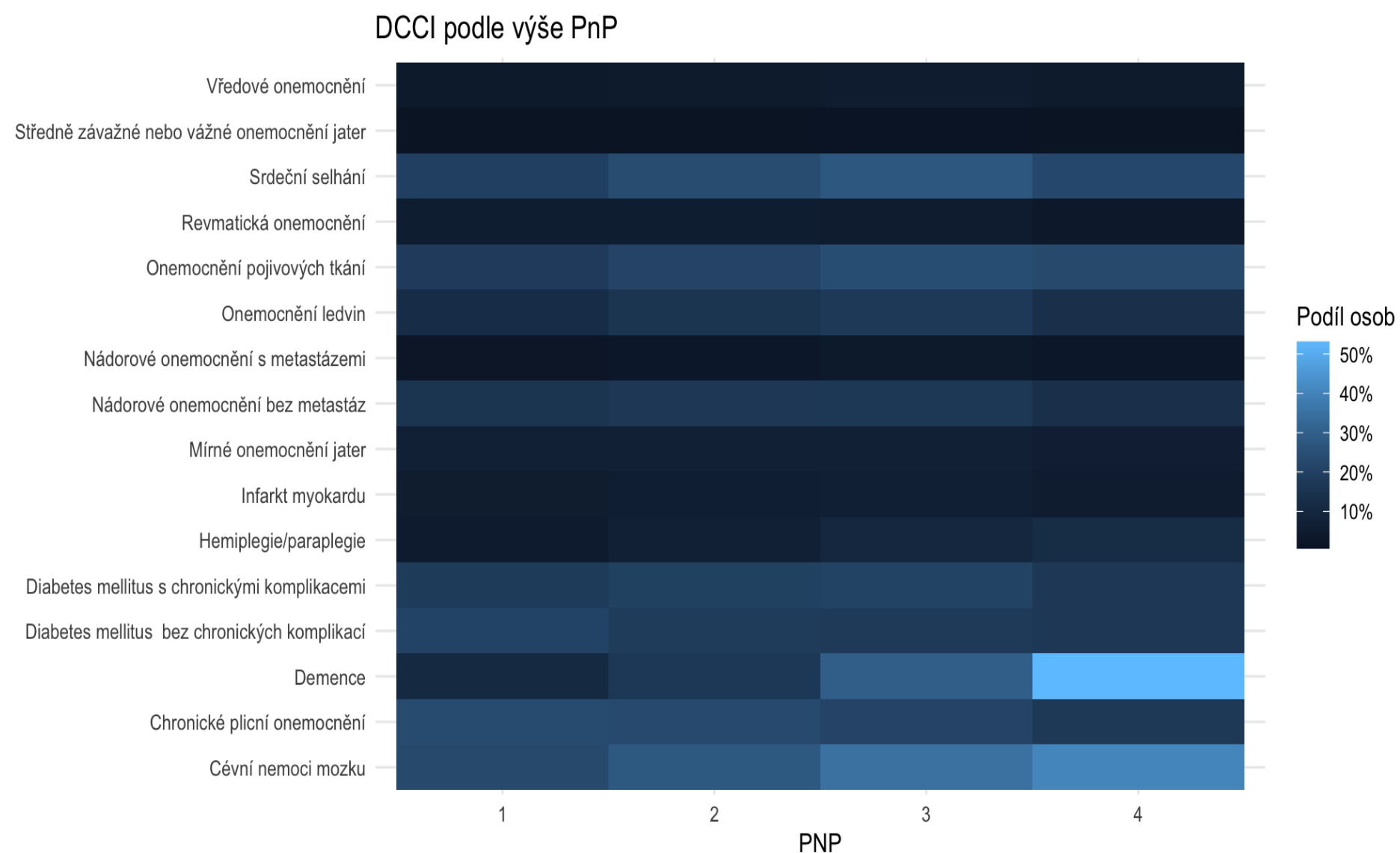
Věková struktura a jednotlivé oblasti komorbidity

- Onemocnění s nástupem ve středním věku: např. cévní onemocnění mozku
- Např. onemocnění s pozdním nástupem: demence
- Málo prevalentní: např. vředové onemocnění, střední až těžké onemocnění jater
- V nižším věku se objevují zejména hemiplegie nebo paraplegie, diabetes bez chronických komplikací, chronické plicní onemocnění

PnP a jednotlivé komorbidity

- Podíl onemocnění jako demence, cévní nemoci mozku, hemiplegie/paraplegie narůstá s vyšším stupněm PnP
- Demence má jednoznačně nejvyšší podíl u PnP 4 (více než 50 %).
- Ztráta soběstačnosti je spojená s neurologickým postižením

Hospitalizace podle diagnóz

	Abs.	%
I00–I99 Nemoci oběhové soustavy	34,889	23.82
J00–J99 Nemoci dýchací soustavy	24,254	16.56
N00–N99 Nemoci močové a pohlavní soustavy	21,872	14.93
S00–T98 Poranění, otravy a jiné následky vnějších příčin	21,674	14.80
K00–K93 Nemoci trávicí soustavy	17,858	12.19
C00–D48 Novotvary	13,090	8.94
A00–B99 Některé infekční a parazitární nemoci	11,009	7.52
E00–E90 Nemoci endokrinní, výživy a přeměny látek	9,295	6.35
M00–M99 Nemoci svalové a kosterní soustavy a pojivové tkáně	9,133	6.24
G00–G99 Nemoci nervové soustavy	8,578	5.86
Z00–Z99 Faktory ovlivňující zdravotní stav a kontakt se zdravotnickými službami	7,557	5.16
R00–R99 Příznaky a abnormální klinické nálezy	6,028	4.12
F00–F99 Poruchy duševní a chování	5,370	3.67
D50–D89 Nemoci krve a krevtovorných orgánů a poruchy imunity	4,389	3.00
L00–L99 Nemoci kůže a podkožního vaziva	3,532	2.41
H00–H59 Nemoci oka a očních adnex	1,833	1.25

- V roce 2024 nebylo hospitalizováno celkem 280 300 příjemců (tj. 66 % celého datového souboru).
- Kategorie diagnóz jsou proto uvedeny jen u zbývajících 34 % procent příjemců. Tabulka uvádí, absolutní počet u kolika příjemců, kteří byli hospitalizováni a u kterých se objevily diagnózy z dané kategorie a také uvádí relativní počet příjemců, kteří byli hospitalizováni a u kterých se kategorie diagnóz objevily.

Příjemci PnP a hlavní diagnózy hospitalizací v roce 2024

- Nejčastější příčinou hospitalizací byly nemoci oběhové soustavy, které se vyskytly u téměř čtvrtiny hospitalizovaných příjemců.
- Významně zastoupeny byly rovněž nemoci dýchací soustavy, onemocnění močové a pohlavní soustavy a poranění, otravy a další následky vnějších příčin.
- Další významné kategorie představují nemoci trávicí soustavy, novotvary a infekční onemocnění. Poměrně častý výskyt mají rovněž endokrinní onemocnění, poruchy metabolismu, onemocnění pohybového aparátu a nemoci nervové soustavy, které často souvisejí s dlouhodobým funkčním omezením a potřebou péče.
- Naopak méně časté jsou hospitalizace z důvodu kožních onemocnění, poruch smyslových orgánů, vrozených vad či stavů souvisejících s těhotenstvím a porodem, což odpovídá věkové a zdravotní struktuře příjemců příspěvku na péči.

Příjemci příspěvku na péči a psychiatrické diagnózy hospitalizací v roce 2024: F00–F09 Organické poruchy

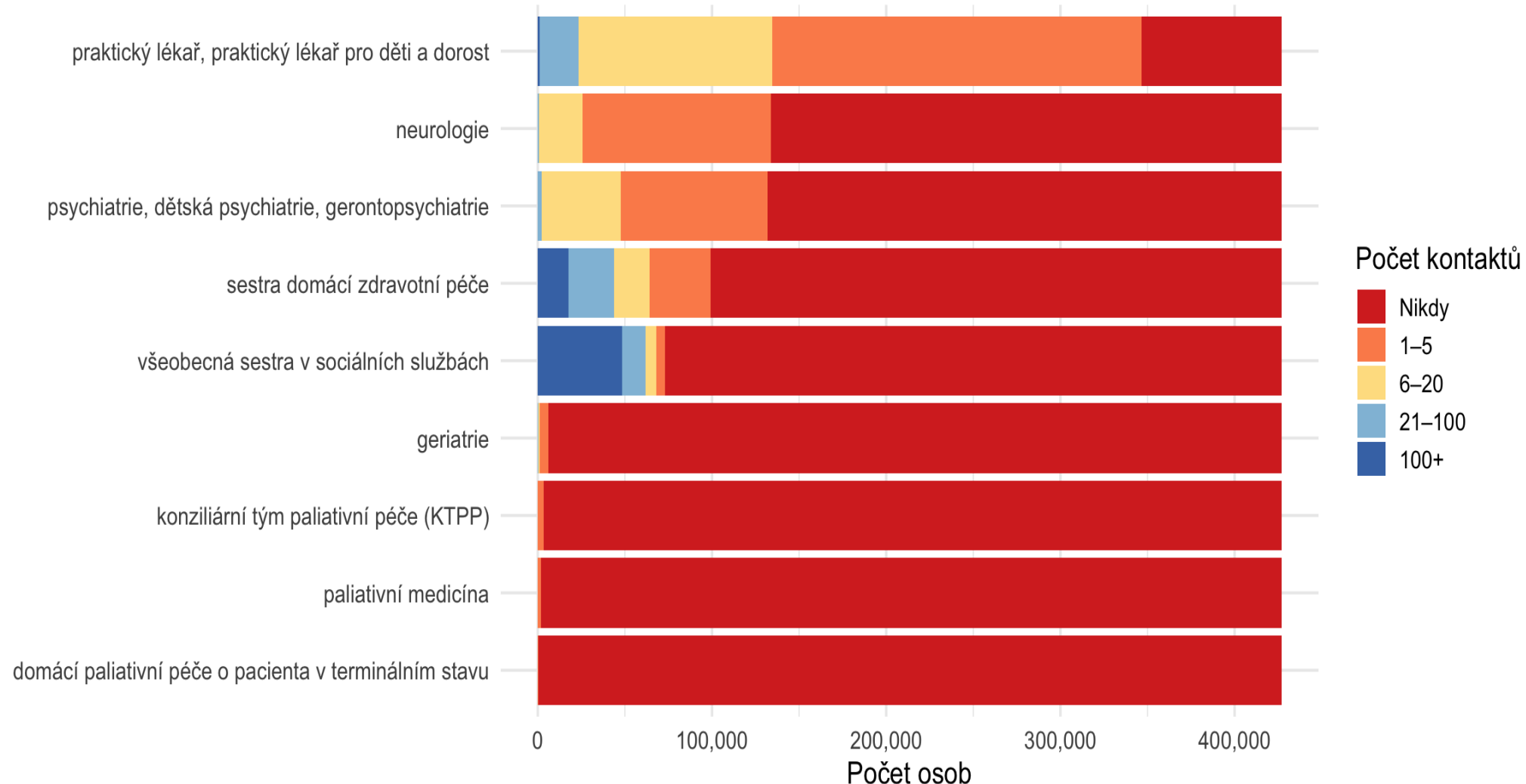
	n	%
F05 Delirium	628	27,02
F03 Neurčená demence	508	21,86
F06 Ostatní duševní poruchy způsobené poškozením mozku a fyzickou nemocí	453	19,49
F01 Vaskulární demence	446	19,19
F00 Demence u Alzheimerovy nemoci	158	6,8
F07 Poruchy osobnosti a chování způsobené nemocí, poranění a poruchou mozku	97	4,17
F02 Demence u jiných nemocí klasifikovaných jinde	28	1,2
F04 Organický amnestický syndrom	4	0,17
F09 Neurčená organická nebo symptomatická psychická porucha	2	0,09

- Následující tabulka rozčleňuje skupinu diagnóz organických poruch (F00–F09) na jednotlivé diagnózy.
- Nejčastější diagnózou je delirium (F05), které tvoří přibližně čtvrtinu všech hospitalizací v této skupině, následované neurčenou demencí (F03) s přibližně pětiovým podílem.

Využívání zdravotní péče u lidí pobírajících PnP v roce 2024

Využívání zdravotníků mezi lidmi pobírajícími PnP v roce 2024

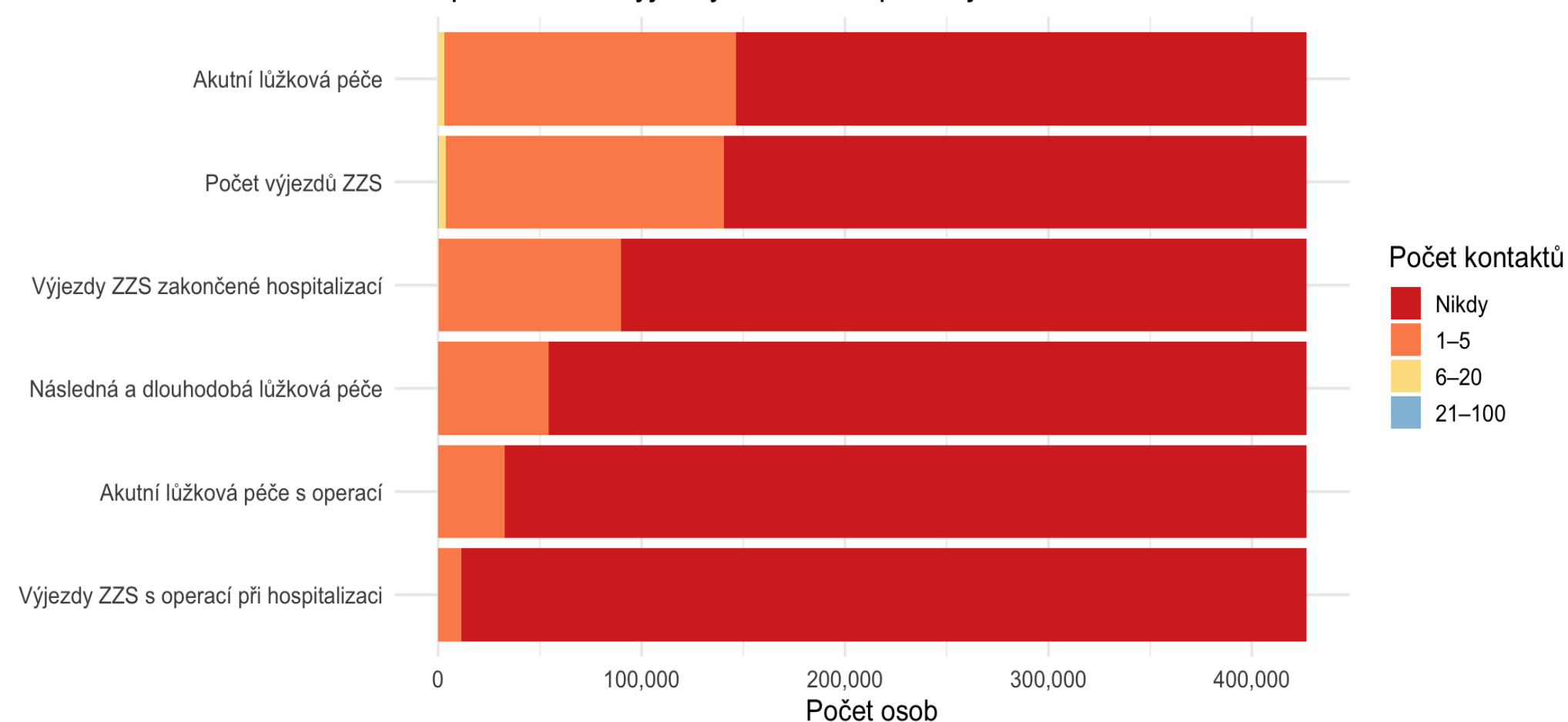
Nejčastěji využívané odbornosti jsou praktický lékař, neurologie a psychiatrie, kde významná část klientů měla 1–20 kontaktů ročně.

Intenzivnější péči (21+ kontaktů) nejčastěji využívají u sester domácí zdravotní péče a sociálních služeb (nicméně tvoří menší část celkové populace PnP)

Hospitalizace a výjezdy ZZS

Hospitalizace a výjezdy ZZS u lidí pobírajících PnP v roce 2024

Většina nemá žádné hospitalizace ani výjezdy ZZS.

Akutní lůžková péče a výjezdy ZZS jsou nejčastější formy kontaktu se systémem, většina 1–5 kontaktů ročně.

Intenzivní péče (6+ kontaktů) se jen malé části osob, zejména u následné/LDN péče a u výjezdů ZZS zakončených hospitalizací.

Příchody a odchody a zdravotní stav

Ukazatel

Popis

Příchody (entries)

Osoba se v daném roce objeví, ale v předchozím roce chyběla. (Co opakované příchody?)

Odchody (exits)

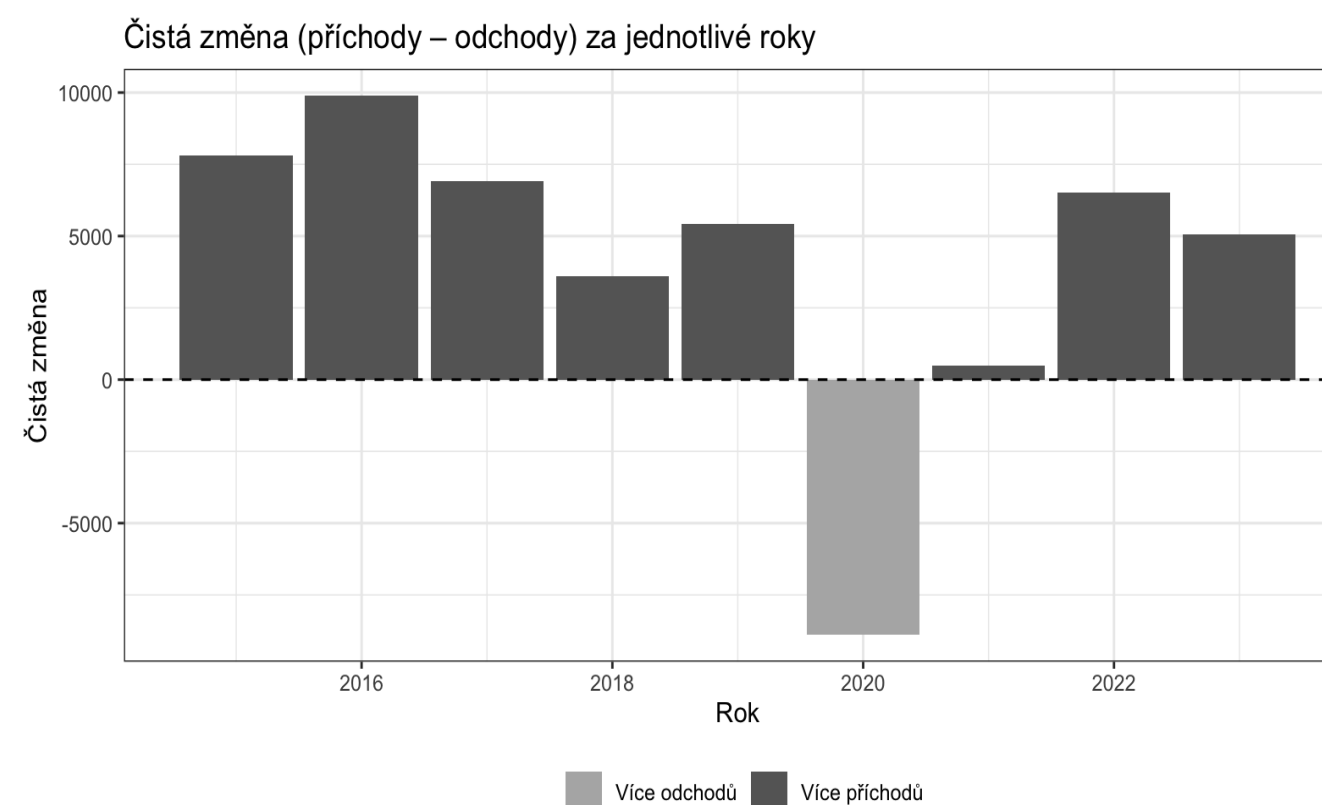
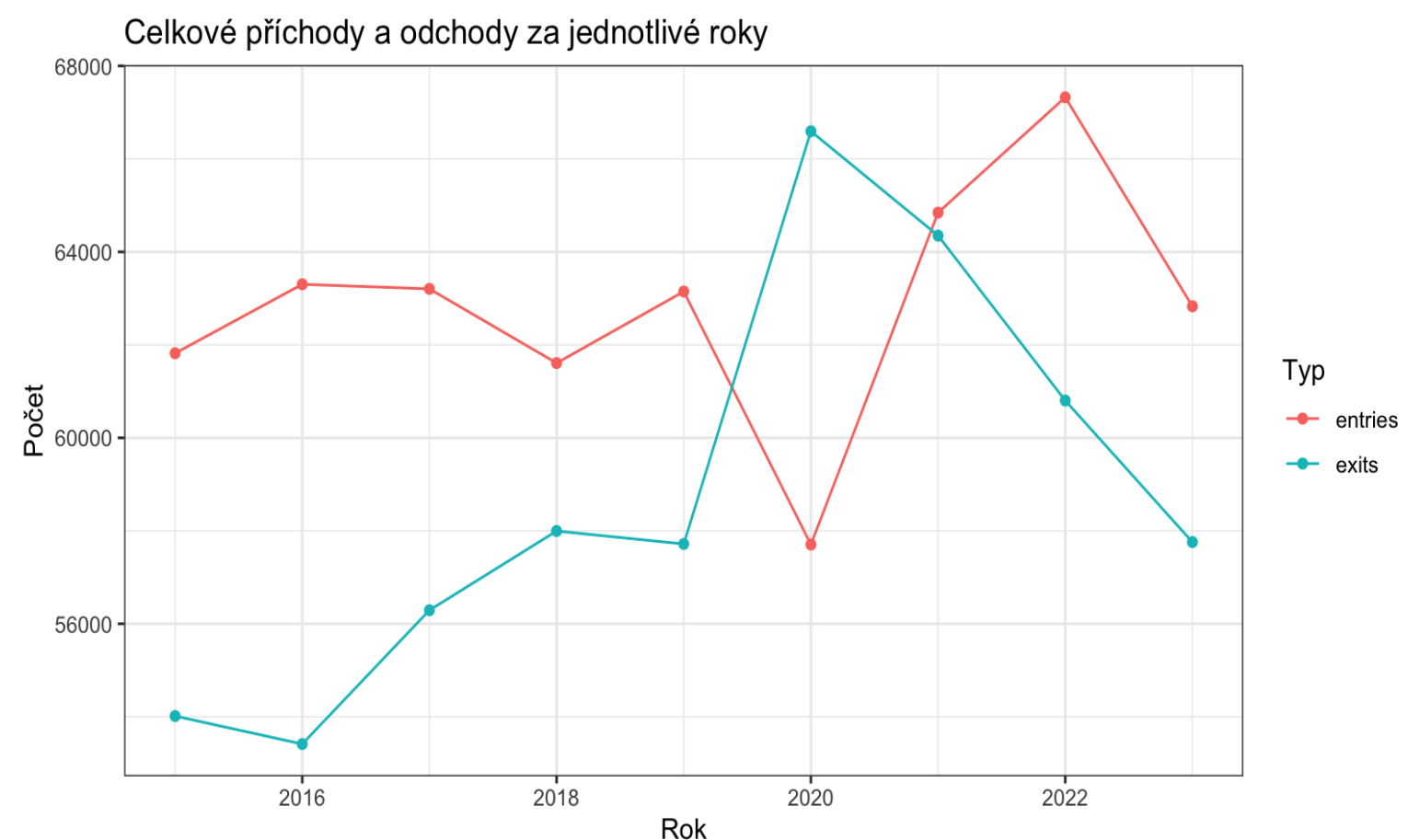
Osoba se v následujícím roce už nevyskytuje. (Co opakované odchody?)

Čistá změna (net change)

Příchody – odchody v daném roce.

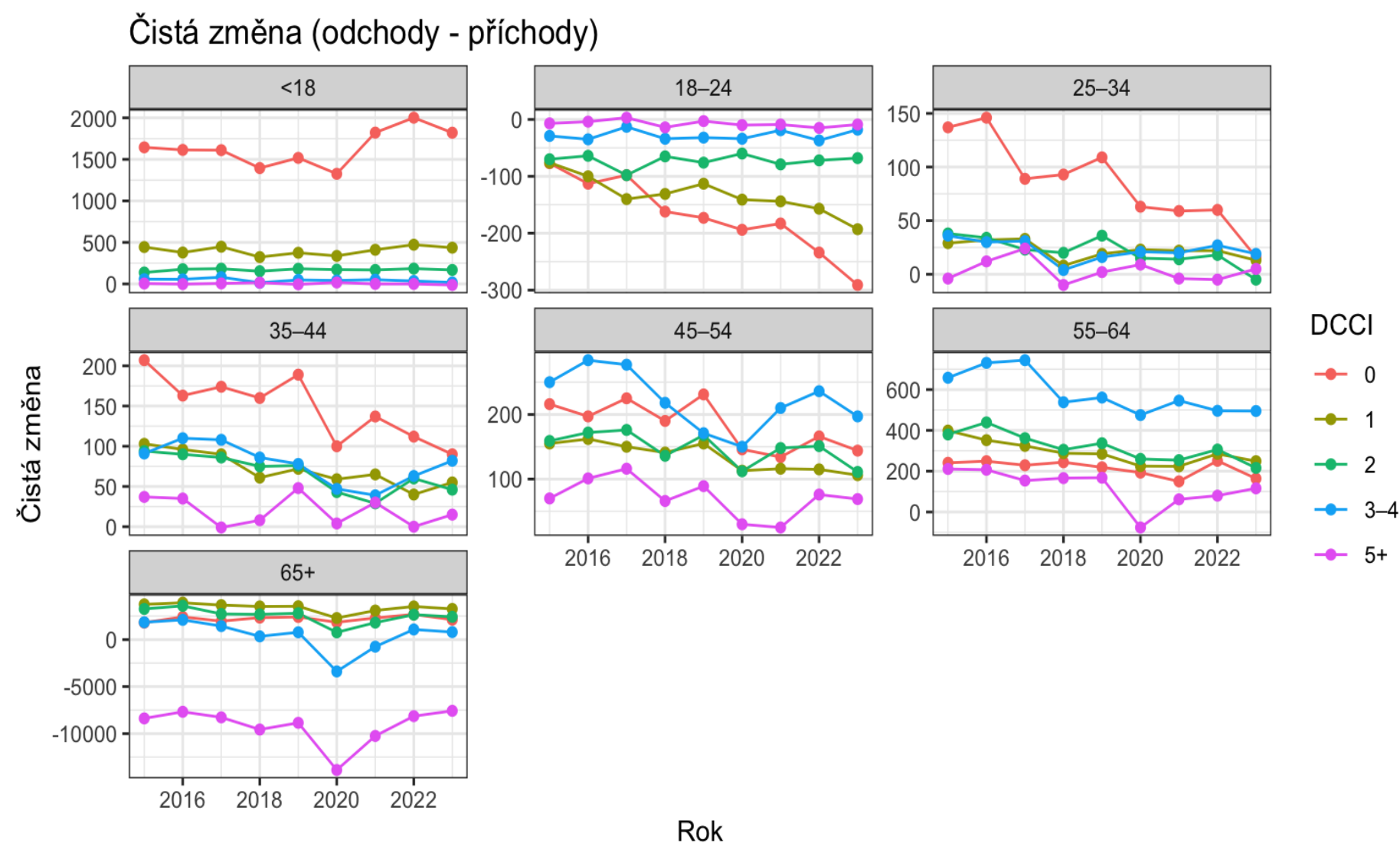
Přehled příchodů a odchodů

Celkový počet lidí v systému každoročně roste, s výjimkou roku 2020, kdy došlo k dočasnému zvýšení odchodů a poklesu příchodů.

Čistá změna

Celkově převažují příchody nad odchody.

Pokles ve skupinách: 18 – 24 (nižší hodnoty DCCI) a 65+ (vyšší hodnoty DCCI)

Trajektorie pobírání PnP v souvislosti se zdravotním stavem

Kategorie trajektorie

Význam

Jednorázová.

Výskyt pouze v jednom roce.

Setrvávající.

Nepřetržitě po celé období.

Pozdní vstup.

Není od začátku ale dále bez mezer až do konce období.

Časný odchod.

Od začátku období, ale časně ukončení.

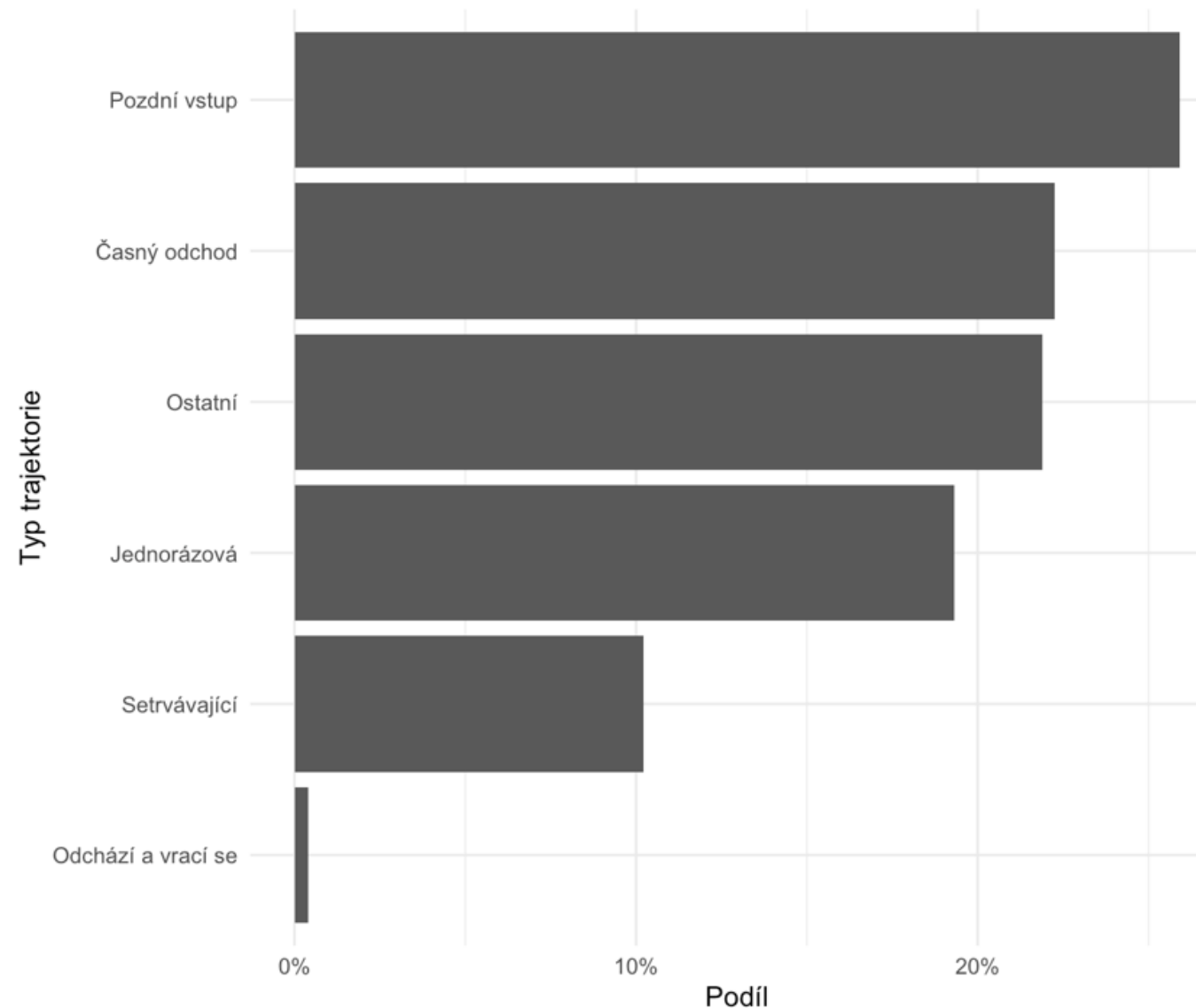
Odchází a vrací se.

Mezi prvním a posledním pobíráním příspěvku se objevují mezery

Ostatní.

Nespadají do žádné kategorie.

Podíl jednotlivých typů trajektorie

Od dat k systémové změně

Co jsme se dozvěděli z dat?

- **Komplexní zdravotní profil:** Poprvé vidíme, že zdravotní zátěž populace PnP je tvořena hlavně chronickými kardiovaskulárními a neurologickými diagnózami.
- **Klíčové diagnózy a závislost:** Data potvrzují korelaci mezi ztrátou soběstačnosti a neurologickým postižením – demence tvoří u IV. stupně PnP více než **50 % případů**.
- **Trendy v čase:** Sledujeme dynamiku systému, včetně vlivu COVID-19, který dočasně zvýšil odchody ze systému a změnil trend u nejvíce nemocných osob (DCCI 5+).
- **Využívání péče:** Víme, že největší nápor je na praktické lékaře, neurology a psychiatry, zatímco intenzivní domácí ošetrovatelskou péči využívá jen malá, ale specifická část populace.
- **Trajektorie klienta:** Rozlišení mezi „setrvávajícími“ a „odcházejícími“ klienty umožňuje identifikovat skupiny s progresivně se zhoršujícím stavem, které vyžadují odlišný typ intervence

Jak můžeme na základě dat přispět k efektivizaci systému?

- **Prediktivní plánování kapacit:** Na základě nárůstu demence a diabetu lze přesněji plánovat síť sociálních služeb (např. domovy se zvláštním režimem) v krajích a ORP.
- **Cílená prevence hospitalizací:** Identifikace nejčastějších příčin hospitalizací (oběhová a dýchací soustava) umožňuje lépe propojit sociální práci se zdravotní prevencí a snížit tak zátěž akutní lůžkové péče.
- **Zefektivnění revizních procesů:** Data o vazbě mezi DCCI (indexem komorbidit) a stupněm PnP mohou sloužit jako podklad pro prioritizaci kontrol a revizí zdravotního stavu.
- **Meziresortní synergie:** Projekt dokazuje, že sdílení anonymizovaných dat mezi resorty je technicky i procesně možné a je nezbytným předpokladem pro moderní a efektivní státní správu.
- **Individuální přístup (Segmentace):** Systém se může posunout od plošného vyplácení dávek k adresnému síťování služeb podle konkrétní trajektorie a diagnózy klienta.

Spolufinancováno
Evropskou unií

Ministerstvo
práce a sociálních věcí

Děkujeme za pozornost

Informace o projektu: <https://mpsv.gov.cz/sz-data>

Kontaktní e-mail: szdata@mpsv.gov.cz